

61. MEKTUP

٦١- ﴿ الْمَكْتُوبُ الْحَادِي وَالسِّتُونَ : إِلَى حَضْرَةِ الْمَخْدُومِ زَادَةَ الْخَوَاجَةِ مُحَمَّدٍ سَعِيدٍ مَدَّ ظِلُّهُ فِي بَيَانِ أَنَّ رُؤْيَا الْعَارِفِ لِبَعْضِ الْمَظَاهِرِ تَصِيرُ لَهُ سَبَبًا لِلْعُرُوجِ فِي بَعْضِ الْأَخْيَانِ وَمَا يَنْاسِبُ ذَلِكَ ﴾

إِذَا وَقَعَتْ مُعَامَلَةٌ الْعَارِفِ فِي صَرْفِ الذَّاتِ تَعَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ وَسَقَطَتْ جَمِيعُ النَّسَبِ وَالْإِعْتِبَارَاتِ فِي ذَاكَ الْمَوْطِنِ يَتَعَسَّرُ الْعُرُوجُ وَيَعُسَّرُ الْخُرُوجُ مِنْ غَيْرِ عِلَاقَةٍ وَتَعْلِيٍّ وَفِي ذَلِكَ الْوَقْتِ بِكُمْ «النَّظَرَةُ الْأُولَى لَكَ» رُبَّمَا يُمَدُّ النَّظَرُ الْأَوَّلُ إِلَى الْمَظَاهِرِ الْجَمِيلَةِ فِي ذَاكَ الْمَقَامِ وَيُرْقَى إِلَى فَوْقِ السَّرْعَةِ وَيُوصِلُ مِنَ الْمَحَارِ الَّذِي قِيلَ لَهُ قَنْطَرَةُ الْحَقِيقَةِ إِلَى الْحَقِيقَةِ وَلَكِنَّ الْأَجْتِنَابَ عَنِ النَّظَرَةِ الثَّانِيَةِ الَّتِي وَرَدَ فِي حَقِّهَا «النَّظَرَةُ الثَّانِيَةُ عَلَيْكَ» لَارُمْ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ فَإِنَّهَا مُضِرَّةٌ وَسَمٌّ قَاتِلٌ فَكَيْفَ يَتَصَوَّرُ مِنْهُ الْأَمْدَادُ وَالْإِعَانَةُ «وَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكَ فِي الْحَرَامِ شِفَاءً» وَقَدْ صَارَ تَحْسُوسًا أَنَّهُ إِذَا وَقَعَ النَّظَرُ الثَّانِي بِالطَّمَعِ الْفَاسِدِ يُرَى مَرَمِيًّا خَالِيًا كَسَائِرِ الْحَجَرِ وَالْمَدَرِ وَالَّذِينَ يَعْتَقِدُونَ النَّظَرَةَ الثَّانِيَةَ وَالثَّالِثَةَ وَالرَّابِعَةَ الْمُتَعَلِّقَةَ بِالْمَظَاهِرِ الْجَمِيلَةِ مُفِيدَةً وَيَزْعُمُونَ أَنَّهَا مِنْ أَسْبَابِ الْعُرُوجِ إِلَى الْحَقِيقَةِ فَهُمْ أَرْبَابُ الْأَسْتِدْرَاجِ وَالْحَقِيقَةُ الَّتِي يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ يَعْرِجُونَ إِلَيْهَا مِنْ عَالَمِ الْمَحَارِ قَوْلُهُ تَعَالَى ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ﴾ كَافٍ فِي رَدِّ هَذِهِ الْجَمَاعَةِ وَرُبَّمَا تَكُونُ ظُلُمَاتُ الْجَوَارِ نَافِعَةً فِي تِلْكَ الْوَقْعَةِ وَكُفْرُ الْجِيرَانِ وَفِسْقُهُمْ مُدًّا فِي هَذِهِ الْمُعَامَلَةِ حَتَّى إِنَّهُ كَلَّمَا تَرِيدُ الظُّلْمَةَ تَزِيدُ الْأَمْدَادُ لَا لِمَا قِيلَ إِنَّ الْفَيُوضَ الْوَارِدَةَ عَلَى الْمُسْتَغْرِقِينَ فِي ظُلْمَةِ الْعَقْلَةِ لَا تَصِلُ إِلَيْهِمْ لِعَدَمِ قَابِلِيَّتِهِمْ لَهَا بَلْ تَوَجَّهَ إِلَى مَنْ يَكُونُ فِي جَوَارِهِمْ بِالْحُضُورِ وَالْجَمْعِيَّةِ وَهُوَ يَتَرَقَّى بِفَيُوضِ الْآخَرِينَ فَإِنَّ الْأَمْرَ لَيْسَ كَذَلِكَ لِأَنَّهُ يُمَكِّنُ أَنْ يُقَالَ إِنَّ تِلْكَ الْفَيُوضَ الْوَارِدَةَ لَا تَصِلُ إِلَى حَوَالِي ذَلِكَ الْعَارِفِ بِوَاسِطَةِ عُلُوِّ دَرَجَتِهِ فَضْلًا عَنْ أَنْ تُمَدَّ فِي الْعُرُوجِ وَشَأْنُ هَؤُلَاءِ الْأَكَابِرِ عَالٍ لَا يُثْقَعُ فِي شَأْنِهِمْ كُلُّ عَمَلٍ وَفَيْضٌ بَلْ ثَمَّةَ سِرٍّ دَقِيقٍ مُنْكَشِفٍ لِأَرْبَابِ ذَلِكَ الْحَالِ وَالْقَدْرُ الْمُمَكِّنُ إِظْهَارَهُ أَنَّ الظُّلْمَةَ أَيْضًا مُحْتَاجٌ إِلَيْهَا لِأَجْلِ كَمَالِ ظُهُورِ الثَّوْرِ وَلَعَلَّكُمْ سَمِعْتُمْ «وَبَيَضَافُهَا تَبَيَّنُ

Bazen bu vakitte etrafın karanlığı faydalı olabilir. Komşuların küfrü ve fıskı bu muâmelede yardımcı olabilir. Hatta karanlık ne kadar fazla olursa yardım da o denli fazla olur. "Gaflet zulmetine dalıp gidenlere gelen feyizler, kâbiliyetleri olmadığı için kendilerine ulaşmaz. Bilakis bunların etrafında bulunup da huzûr ve cem'iyet hâli yaşayanlara yönelirler. Böylece onlar başkalarının feyizleriyle yükselirler." denilmiştir. Ancak iş böyle değildir. Çünkü o feyizlerin, ârifin yükselmesine yardım etmek bir tarafa derecesinin yüksek olması sebebiyle, onun etrafına ulaşmadığını söylemek mümkündür.

Bu büyüklerin derecesi yüksektir. Her amel ve her feyiz, onların yükselmesine katkı sağlamaz. Bilakis burada ince bir sır o hâlin erbabına açılır. Nurun tam olarak ortaya çıkması için karanlığa da ihtiyaç hissettirecek miktarda bir zuhûrdur bu. "Eşya zıddıyla açığa çıkar" sözünü herhalde duymuşsunuzdur. Karanlıkla meşgul olmak yasaklandığı için, keremîn kemâlinden dolayı etrafın karanlığına da itibar edildi ve nurlar nurunun zuhûru için faydalı kılındı.

"Nasıl olur da ibadetlerin ve tatların, özellikle de farzların edasının bu makamda faydası olmaz ve niçin ârifin yükselmesinde bir yardımcı olmaz?" denirse, niçin faydalı olmadığı ve ârifin yükselmesinde niçin bir yardımının olmadığı konusunda şöyle deriz: Ancak daha önce gerçekleşmiş ve alışlagelmiş olan fayda ve yardım bu vakitte meydana gelmemektedir. Dolayısıyla ibâdet ve tatların yukarıda belirtilen hâricî sebepler ve benzerlerinde olduğu gibi bir faydaları yoktur. Hâlin hakikatini en iyi bilen Allah Sübhânehû'dur.

*"Yâ Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, senin bize öğrettiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz alîm ve hakîm olan ancak sensin."*⁶³ Selâm, hidâyete tâbi olanların üzerine olsun.

KELİME ANLAMİ

61. إِلَى الْمَكْتُوبِ الْحَادِي وَالْثَنُونَ < Altmış birinci mektup (Kime gönderilmiştir?) الْحَاجَةُ مُحَمَّدٍ سَعِيدٍ Mahdumzade Hâce Muhammed Said hazretlerine مَدَّ ظِلُّهُ Gölgesi daim olsun (Ne hakkındadır?) فِي بَيَانٍ Şunun beyanı hakkındadır ki, أَنْ رُؤْيَا الْعَارِفِ Arifin görmesi (Neyi?) بَازٍ لِبَعْضِ الْمَظَاهِرِ Bazı

⁶³ Bakara, 32.

Arifin yükselmesine sebep olur (Ne zaman?) **فی** mazharları **تَصِيرُ لَهُ سَبَبًا لِلْعُرُوجِ** Buna uygun **وَمَا يَتَأَسَّبُ ذَلِكَ** Bazı zamanlar (Daha ne hakkındadır?) **بَعْضُ الْأَحْيَانِ** konular hakkındadır. ➤

فی صَرْفِ الذَّاتِ (Nerede?) Arifin muamelesi vaki olduğunda **إِذَا وَقَعَتْ مُعَامَلَةُ الْعَارِفِ** Bütün nispet ve **وَسَقَطَتْ جَمِيعُ النَّسَبِ وَالْإِعْيَارَاتِ** Sırf zat Teâlâ'da **تَكَالَتْ وَتَقَدَّسَتْ** itibarlar düştüğünde **ذَلِكَ الْمُوَطِنِ** İşte bu yerde **يَتَعَسَّرُ الْعُرُوجُ** Yükselme zorlaşır **وَيَتَعَسَّرُ الْخُرُوجُ** Ve çıkmak zorlaşır (Nasıl çıkmak?) **وَتَعْلُقُ** Alaka **مِنْ غَيْرِ عِلَاقَةٍ** Birinci **بِحُكْمِ النَّظَرَةِ الْأُولَى لَكَ** İşte bu vakitte **وَفِي ذَلِكَ الْوَقْتِ** Birinci bakış senin içindir' hükmüyle **رُبَّمَا يُمَدُّ النَّظَرُ الْأَوَّلُ** Birinci bakış yardımcı olur (Nereye bakış?) **فِي ذَلِكَ الْمَقَامِ** Bu **إِلَى الْمَظَاهِيرِ الْحَمِيلَةِ** Güzel mazharlara (Nerede?) **وَيُرْقَى** Ve yükseltir (Nereye?) **إِلَى فَوْقِ** Bir üste (Nasıl?) **بِالسَّرْعَةِ** Hızlıca **الَّذِي قِيلَ لَهُ قَنْطَرَةُ الْحَقِيقَةِ** Ki, **مِنَ الْمَحَارِ** Meczazdan **وَيُوصِلُ** Ve ulaştırır (Nereden?) **إِلَى الْحَقِيقَةِ** Hakikate (Nereye ulaştırır?) **وَلَكِنَّ** ona 'hakikatin köprüsü' denilmiştir (Nereye ulaştırır?) **الَّتِي وَرَدَ فِي حَقِيقَتِهَا** Ki, onun **أَلَا حِجَابَ عَنِ النَّظَرَةِ الثَّانِيَةِ** Ama ikinci bakıştan kaçınmak **عَلَيْكَ** İkinci bakış senin aleyhinedir' hadisi hakkında gelmiştir (Ne?) **فَإِنَّهَا مُضِرَّةٌ** Bu vakitte gereklidir **لَارْمُ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ** (Bu bakıştan kaçmak nedir?) **فَكَيْفَ يَتَصَوَّرُ** Çünkü ikinci bakış zarar vericidir **وَسَمُّ قَاتِلٌ** Ve öldürücü bir zehirdir **وَالْإِعَانَةُ** Medet ve **دَلَايِصُهَا** Dolayısıyla ikinci bakıştan nasıl düşünülebilir (Ne?) **وَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكَ فِي الْحَرَامِ** Allah sana haramda yaratmadı (Ne?) **شِفَاءً** Şifa **إِذَا وَقَعَ النَّظَرُ الثَّانِي** İkinci bakış **وَقَدْ صَارَ مُحْشُوشًا** Şüphesiz hissedildi ki, **بِالطَّمَعِ الْفَاسِدِ** Fasit bir arzuyla **بِالطَّمَعِ الْفَاسِدِ** Boş yere **وَالَّذِينَ يَتَعَبَّدُونَ** Diğer taş ve topraklar gibi **كَمَا نِيرَ الْحَجَرِ وَالْمَدَرِ** atıldığı görülür **وَالرَّابِعَةُ** İkinci, üçüncü, dördüncü bakışlara **وَالثَّالِثَةُ** İnanan kişiler (Neye?) **وَالْمُتَعَلِّقَةُ بِالْمَظَاهِيرِ الْحَمِيلَةِ** (Öyle bakışlar ki,) **وَيَرْغُمُونَهَا** Faydalı, **فَيُفِيدُهَا** Ve bu bakışları zannedenler (Neden?)

فَهُمْ أَرْبَابٌ Hakikate yükselme sebeplerinden مِنْ أَسْبَابِ الْغُرُوجِ إِلَى الْحَقِيقَةِ Bu وَالْحَقِيقَةُ الَّتِي يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ يَعْرِجُونَ إِلَيْهَا İşte bunlar istidraç ehlidirler الْأَسْبَابُ لِسْتِدْرَاجِ kişilerin yükseldiklerini sandıkları hakikat (Nedir?) مَعَاذِ الْمَعَاذِ Mecaz alemin- dedir مِنْ يَغْضُوبُوا مِنْ قُلِّ لِلْمُؤْمِنِينَ قَوْلُهُ تَعَالَى Allah Teâlâ'nın sözü Müminlere söyle Bu grubu كَافٍ فِي رَدِّ هَذِهِ الْجَمَاعَةِ Gözlerini sakınsınlar (Bu söz nedir?) أَبْصَارِهِمْ reddetmede yeterlidir وَرُبَّمَا تَكُونُ ظُلُمَاتُ الْجَوَارِ Çoğu defa etrafın karanlığı olur وَكُفْرُ الْجِيرَانِ وَفَسْقُهُمْ Bu meselede faydalı نَافِعَةٌ فِي تِلْكَ الْوَقْعَةِ (Ne olur?) Komşuların küfür ve fasıklığı da olur (Ne olur?) مُدَّةً فِي هَذِهِ الْمُعَامَلَةِ Bu muamelede يَزِيدُ الْأَمْدَادُ حَتَّى إِنَّهُ كَلَّمَآ تَزِيدُ الظُّلْمَةَ Hatta karanlık arttığı kadar يَزِيدُ الْأَمْدَادُ حَتَّى إِنَّهُ كَلَّمَآ تَزِيدُ الظُّلْمَةَ (Bunun sebebi) söylenen şey değildir (Ne söylendi?) إِنَّ عَلَى الْمُسْتَغْفِرِينَ فِي ظُلْمَةِ الْعَفْلَةِ (Kime gelen?) Gelen feyizler (Kime gelen?) Gaflet karanlığında boğulanlara (O feyizler nedir?) لَا تَصِلُ إِلَيْهِمْ O feyizler onlara ulaşmaz (Niçin ulaşmaz?) بَلْ تَوَجَّهَ لَعَلَّمْ قَائِلِيهِمْ لَهَا Bu feyizlere kabiliyetleri olmadığı için Bilakis o feyizler yönelir (Kime?) إِلَى مَنْ يَكُونُ فِي جَوَارِهِمْ Bunların etrafında وَهُوَ يَتَزَقَّى بِالْحُضُورِ وَالْجَمْعِيَّةِ Huzur ve cemiyet ile bulunan kişilere (Nasıl bulunan?) Ve o kişi yükselirler (Ne ile?) بِفَيْضِ الْآخَرِينَ Başkalarının feyizleriyle فَإِنَّ الْأَمْرَ لَيْتَسَ Zira لَا أَنَّهُ يُمَكِّنُ أَنْ يَقَالَ (Niçin?) (Bunlar söylenmişse de) كَذَلِكَ لَا تَصِلُ إِلَى حَوَالِي Bu gelen feyizler (Niçin ulaşamaz?) Arifin etrafına ulaşamaz ذَلِكِ الْعَارِفِ yüksek olduğu için الْعُرُوجِ Nerede kaldı ki yükselmede arife yardım edebilsin عَالٍ وَمَا هُوَ إِلَّا الْأَكْبَارِ عَالٍ Bu büyüklerin hali yüksektir لَا يَنْفَعُ فِي بَلْ ثَمَّةَ كُلِّ عَمَلٍ وَفَيْضٍ (Ne?) Onların haline fayda vermez شُرُونِهِمْ Bilakis orada ince bir sır vardır ki, مُنْكَشِفٌ لَأَرْبَابِ ذَلِكَ الْحَالِ Bu hal erbabına malumdur وَالْقَدْرُ الْمُمْكِنُ اِظْهَارُهُ Açıklanması mümkün olan miktar şudur ki, أَنَّ الظُّلْمَةَ أَيْضًا يُحْتَاجُ إِلَيْهَا Karanlığa da ihtiyaç duyulur (Niçin?)

وَلَعَلَّكُمْ سَمِعْتُمْ Herhalde Nurun kamil bir şekilde zuhuru için لَا جَلَّ كَمَالٍ ظُهُورِ النُّورِ
وَلَمَّا 'Eşya zıttıyla açığa çıkar' sözünü (Neyi?) وَبِضِدِّهَا تَبَيَّنُ الْأَشْيَاءُ duymuşsunuz
إِغْتَبَرْتُ Karanlıkta meşgul olma yasaklandığından كَانَ ارْتِكَابُ الظُّلْمَةِ مِنْهُنَّ عَنْهُ
مِنْ كَمَالٍ Etrafın karanlığına da dikkate alınmıştır (Neden dolayı?) ظَلَمَةُ الْحَوَارِ أَيْضًا
وَجُعِلَتْ نَافِعَةٌ Ve karanlık faydalı kılınmıştır Allah'ın fazl-ı kereminden dolayı الْكَرِيمِ
Ki, o nurların نُوْرُ الْأَنْوَارِ فِي ظُهُورِ النُّورِ (Nerede?) Nurun zuhur etmesinde
كَيفَ لَا يَكُونُ لِلطَّاعَاتِ وَالْعِبَادَاتِ (فَإِنْ قِيلَ) Denilirse ki: Nasıl taat ve
ibadetler için olmaz خُصُوصًا آدَاءَ الْفَرَائِضِ Özellikle farzların eda edilmesi için
وَلِمَ لَا تُمَدُّ فِي الْعُرُوجِ Bu yerde bir fayda نَفْعٌ فِي ذَلِكَ الْمَوْطِنِ (Ne olmaz?)
يَمَ لَا تَكُونُ: (قُلْتُ) Ben derim ki: NİÇİN faydalı olmasınlar الْعُرُوجِ Ve niçin yükselmeye yardımcı
olmasınlar الْمُنْعَدُّ بِهِمَا Ancak fayda ve yardım وَلَكِنِ النَّفْعُ وَالْإِمْدَادُ olmasınlar
لَيْسَا Ve önceden gerçekleşmiş olan (fayda ve yardım) الْمَتَّحِقَّانِ سَابِقًا
وَلَيْسَ لَهَا نَفْعٌ Bu vakitte mevcut değildirler بِحَاصِلٍ فِي ذَلِكَ الْوَقْتِ
faydası yoktur (Ne gibi?) كَنْفَعِ الْأَسْبَابِ الْحَارِجِيَّةِ Harici sebeplerin faydası gibi (Öyle
sebepler ki,) وَآمَنَالِهَا Geride zikredildi İMAM ZEKERİYÂ VE bu sebeplerin benzerleri
Durumun بِحَقِيقَةِ الْحَالِ (Neyi?) Allah Subhânehu en iyi bilendir وَاللَّهُ مُبْحَاثُهُ أَعْلَمُ
Bizim لَا عِلْمَ لَنَا Allah'ım seni noksan sıfallardan tenzih ederiz سُبْحَانَكَ hakikatini
Sadece senin bize öğrettiklerin vardır إِنَّكَ أَنْتَ إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا Bilgimiz yoktur
Doğrusu sadece sen الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ İlim ve hikmet sahibisin وَالسَّلَامُ Selam olsun
Hidayete tabi olana... (Kime?) عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى